

Bronstaatheffingen

Verslag van de algemene ledenvergadering van de Vereniging voor Belastingwetenschap over bronstaatheffingen, gehouden op 3 juli 2019 in Den Haag

M.C. Cornelisse MSc LLM¹

1. Opening

Op 3 juli 2019 vond de algemene ledenvergadering van de Vereniging voor Belastingwetenschap (de Vereniging) plaats, als haast vanouds, aan de Bezuidenhoutseweg 53 in Den Haag. Voor het inhoudelijke deel van deze vergadering mochten de aanwezige leden zich verheugen op een drietal *debaters* en een aansluitende discussie over het onderwerp bronstaatheffingen (waarover zo meer). Aan dit inhoudelijke deel ging een huishoudelijk deel vooraf, waarin Essers² en Kavelaars³ het woord voerden voor enkele mededelingen van huishoudelijke aard en stemmingen over de geagendeerde punten.

Bij de opening van het inhoudelijke deel nam Essers het woord voor enkele inleidende opmerkingen over bronstaatheffingen. Volgens hem betrof het een actueel onderwerp, waarvan hij het belang onderstreepte met een gedachte-experiment. Hij nodigde de aanwezigen uit zich een fiscalist voor te stellen die terugkeert in de fiscale praktijk na een hiaat van de afgelopen vijf jaren. Volgens Essers zou deze fiscalist zich de fiscale kroonjuwelen van Nederland nog weten te herinneren: een bestendige rulingpraktijk die uitnodigt tot open communicatie en vooroverleg tussen belastingplichtigen en de fiscus, de voordelen van de deelnemingsvrijstelling en fiscale eenheid, de flexibiliteit van goed koopmansgebruik, het ruime netwerk van belastingverdragen, een professionele uitvoering door de fiscus met horizontaal toezicht en de afwezigheid van bronheffingen op rente- en royaltybetalingen.

Bij terugkeer in de praktijk zou diezelfde fiscalist zich volgens Essers beseffen dat deze kroonjuwelen inmiddels in mindere of meerdere mate onder druk staan. Hierbij herinnerde Essers de aanwezigen aan respectievelijk de lopende staatssteunonderzoeken van de Europese Commissie naar individuele rulings,⁴ de implementatie van ATAD1⁵ en ATAD2⁶ alsmede de spoedreparatiemaatregelen in verband met de zogeheten per-elementbenadering,⁷ de voorstellen voor een CCTB en CCCTB,⁸ de komst van het MLI en de toenemende zorgen over de uitvoering van, bijvoorbeeld, toeslagen door de fiscus. Tot slot noemde Essers het voornemen van het kabinet om een conditionele bronheffing in te voeren op

¹ Verbonden aan het Wetenschappelijk Bureau van de Hoge Raad der Nederlanden. Dit verslag is op persoonlijke titel geschreven.

² P.H.J. Essers is voorzitter van de Vereniging en hoogleraar Belastingrecht aan Tilburg University.

³ P. Kavelaars is secretaris en penningmeester van de Vereniging, hoogleraar Fiscale Economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en buitengewoon hoogleraar Fiscaal Recht en Economie aan University of Curaçao.

⁴ Onlangs is aan de serie van lopende staatssteunonderzoeken toegevoegd de niet-vertrouwelijke versie van de openingsbeschikking van de Europese Commissie ten aanzien van Nike. Zie de beschikking van 5 juli 2019, SA.51284 (2018/NN), PB 2019 C 226, p. 31.

⁵ Anti-Tax Avoidance Directive 1, ook wel richtlijn 2016/1164 van de Raad van 12 juli 2016, PB 2016 L 193, p. 1 (zoals nadien gerectificeerd; zie PB 2016 L 234, p. 26). De implementatiewet is die van 19 december 2018, *Stb.* 2018, 508 (Wet implementatie eerste EU-richtlijn antibelastingontwijking).

⁶ Anti-Tax Avoidance Directive 2, ook wel richtlijn 2017/952 van de Raad van 29 mei 2017, PB 2017 L 144, p. 1. Het implementatiewetsvoorstel is ingediend op 2 juli 2019. Zie *Kamerstukken II* 2018-2019, 35 241, nr. 2.

⁷ Wet van 24 april 2019, *Stb.* 2019, 175 (Wet spoedreparatie fiscale eenheid).

⁸ Voorstel van 25 oktober 2016 voor een richtlijn betreffende een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCTB), COM/2016/685 final en voorstel van 25 oktober 2016 voor een richtlijn betreffende een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCCTB), COM/2016/683 final.

rente- en royaltybetalingen met ingang van 2021.⁹ Dit voornemen bracht hem bij het actuele onderwerp van deze middag en de drie *debaters*.

2. De Wilde

Na zijn inleidende opmerkingen gaf Essers het woord aan De Wilde¹⁰ als eerste *debater*. Zijn bijdrage had een fundamentele insteek: hij wierp namelijk de vraag op waar de bron zich bevindt, waarbij een bronstaatheffing beoogt aan te grijpen. Na een korte uiteenzetting over profijt en draagkracht als beginselen voor belastingheffing, zocht hij de beantwoording van deze vraag in het Schanz-Haig-Simons-begrip (SHS-begrip) van inkomen.

Het SHS-begrip van inkomen vat het inkomen van een jurisdictie op als een circulaire stroom tussen huishoudens (de vraagzijde) en ondernemingen (de aanbodzijde).¹¹ Aan de vraagzijde is inkomen de optelsom van consumptie (van goederen en diensten afkomstig van ondernemingen) en besparingen. Vanuit de aanbodzijde is inkomen de optelsom van vergoedingen voor de productiefactoren, namelijk het portfoliorendement op kapitaal, het loon op arbeid en de overwinst op ondernemerschap. Hierbij is de overwinst de vergoeding die resteert nadat de verstrekkers van kapitaal en arbeid zijn vergoed (dus na aftrek van loon en het portfoliorendement). Aan de hand van het SHS-begrip van inkomen, zo lichtte De Wilde toe, kunnen diverse belastingmiddelen worden ondergebracht aan de aanbod- dan wel vraagzijde, naargelang de desbetreffende heffingsgrondslag. Hij schetste dat het in de rede ligt vermogensinkomstenbelastingen, loonheffingen en vennootschapsbelastingen in te delen bij de aanbodzijde, want deze belastingen grijpen aan, respectievelijk, bij portfoliorendement, loon en (over)winst. Aan de vraagzijde bevinden zich dan omzetbelastingen en vergelijkbare indirecte belastingen, die alle aangrijpen bij consumptie.

Hoewel deze eerste schets zich beperkt tot een gestileerde weergave van een binnenlandse economie, vervolgde De Wilde dat het beeld snel complex wordt als men de schets uitbreidt tot internationale verhoudingen. Hij nam een bilaterale verhouding als uitgangspunt. Als de consumptie van huishoudens in een jurisdictie (land B) mede goederen en diensten omvat die in een andere jurisdictie (land A) worden geproduceerd, dan bevindt de consumptie – en dus de vraagzijde – zich in land B terwijl de productiefactoren – en dus de aanbodzijde – zich in land A bevinden. Daarvan uitgaande zou De Wilde de vennootschapsbelastingen willen toedelen aan land A en de bronheffingen aan land B, evenals de omzetbelastingen en bijvoorbeeld ook de digitale-dienstenbelastingen.¹² Vervolgens stelde De Wilde de vraag of deze toedeling samenvalt met het traditionele onderscheid in het internationale belastingrecht tussen, enerzijds, woon- en vestigingsjurisdictie en, anderzijds, bronjurisdictie. Hij constateerde van niet: voor zover land A de winsten van een vaste inrichting of vaste vertegenwoordiger betreft in de heffing van vennootschapsbelasting, treedt dit land niet op als woon- of vestigingsjurisdictie maar als bronjurisdictie. Omgekeerd treedt land B ook op als bronjurisdictie voor zover het dividend-, rente- en royaltybetalingen betreft in de heffing van een bronbelasting. Het

⁹ Zie de brief van de Staatssecretaris van Financiën van 27 mei 2019, nr. 2019-0000083393, V-N 2019/29.3.

¹⁰ M.F. de Wilde is hoogleraar Fiscaal Recht aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en verbonden aan Loyens & Loeff.

¹¹ Zie Georg Schanz, 'Der Einkommensbegriff und die Einkommensteuergesetze', 13 Finanzarchiv 1 (1896), p. 1-87, Robert M. Haig, 'The Concept of Income – Economic and Legal Aspects', in: Robert M. Haig (red.), *The Federal Income Tax*, New York: Columbia University Press 1921, p. 1-28 en Henry C. Simons, *Personal Income Taxation*, Chicago: University of Chicago Press 1938.

¹² Een belasting (*digital services tax*) zoals voorzien in het voorstel van 21 maart 2018 betreffende een richtlijn voor een gemeenschappelijk stelsel van belasting op digitale diensten, COM/2018/148 final.

traditionele onderscheid in het internationale belastingrecht, zo betoogde De Wilde, lijkt dan beperkt behulpzaam voor het lokaliseren van (de bron van) inkomen.

Daarentegen lijkt de toedeling van belastingen tussen aanbod- en vraagzijde wel samen te vallen met een ander onderscheid, ook bekend in het internationale belastingrecht. Aan de aanbodzijde bevindt zich de oorsprong van inkomen in de vorm van de productiefactoren die worden ingezet voor het behalen van dat inkomen – land A als oorsprongsland – terwijl aan de vraagzijde zich de bestemming van het inkomen bevindt in de vorm van besteding van de vergoeding voor de productiefactoren – land B als bestemmingsland. De Wilde illustreerde deze stelling met enkele voorbeelden. Zo kan land B aanspraak maken op een bronheffing ter zake van royaltybetalingen op de grond dat de onderliggende licentie wordt afgenomen in land B, of ter zake van rentebetalingen omdat de verstrekte lening wordt aangewend in dat land.

Toch moest De Wilde zijn bijdrage besluiten met de erkenning dat (ook) het onderscheid tussen oorsprong(sland) en bestemming(sland) hem niet dichterbij bracht bij beantwoording van de vraag waar (de bron van) inkomen zich bevindt. In dit verband wees hij erop dat inkomen op zichzelf gezien weinig tot geen eenduidige geografische kenmerken vertoont. Als gevolg daarvan heeft zowel het oorsprongsland (aan de aanbodzijde) als het bestemmingsland (aan de vraagzijde) een legitieme aanspraak op heffing. Dit betekent dat verdeling van de heffingsgrondslag neerkomt op een politieke kwestie die, zo meende De Wilde, het meest zuiver is te benaderen op basis van een verdeling tussen investeringsjurisdicties (oorsprong van productiefactoren) en marktjurisdicties (bestemming van productiefactoren). Hij hield de aanwezigen voor een grondslagverdeling over marktjurisdicties het meest aangewezen te achten, zoals hij elders al eens betoogde.¹³

3. Lejour

Vervolgens was het woord aan Lejour¹⁴. Hij nam de aanwezigen mee in een economische benadering van bronstaatheffingen. Hij begon met de constatering dat in de economische literatuur weinig aandacht bestaat voor (de optimalisatie van) bronheffingen, hoewel deze literatuur wel veel aandacht besteedt aan de optimalisatie van inkomensbelastingen en indirecte belastingen. Ook in de zogeheten *Mirrlees Review*¹⁵ vond hij geen behandeling van bronheffingen, maar hij achtte deze ommissie verklaarbaar waar de *Mirrlees Review* specifiek aanbevelingen doet voor het Verenigd Koninkrijk.

Ondanks de schaarse literatuur, onderwierp Lejour zowel de huidige dividendbelasting als de aangekondigde conditionele bronheffing op rente- en royaltybetalingen aan een economische benadering. Hij begon met de dividendbelasting en stelde vast dat de heffing van dividendbelasting een verstoring heeft, evenals bijvoorbeeld de heffing van vennootschapsbelasting: beide verminderen het beschikbare rendement op kapitaal, wat het aanbod daarvan kan beperken. Wel voegde hij onmiddellijk hieraan de vraag toe in hoeverre een dergelijke verstoring daadwerkelijk een probleem behelst. Hierbij wees hij erop dat ondernemingen hun investeringen doorgaans financieren uit ingehouden winsten, waarvoor de verstoring uitblijft. Ook merkte hij op dat de mate waarin de kapitaalverstrekker een verstoring ervaart, mede afhankelijk is van diens fiscale positie: wordt de kapitaalverstrekker wel belast naar het rendement op kapitaal en, zo ja, heeft deze verstrekker dan

¹³ Zie M.F. de Wilde, *'Sharing the Pie'; Taxing multinationals in a global market*, Amsterdam: IBFD 2017, hoofdstuk 6.

¹⁴ A. Lejour is hoogleraar Taxation and Public Finance aan Tilburg University en verbonden aan het Centraal Planbureau.

¹⁵ J. Mirrlees, S. Adam, T. Besley, R. Blundell, S. Bond, R. Chote, M. Gammie, P. Johnson, G. Myles en J. Poterba, *Tax by Design: the Mirrlees Review*, Oxford: Oxford University Press 2011.

aanspraak op (volledige) verrekening van de geheven dividendbelasting? Deze vragen zijn empirisch van aard en missen een eenduidig antwoord, aldus Lejour. Hij concludeerde dat de dividendbelasting in beginsel verstorend werkt, maar het kwantitatieve effect vermoedelijk beperkt is. Overigens wierp hij nog de prikkelende vraag op of de dividendbelasting zou kunnen worden gemist wanneer block-chaintechologie zou vastleggen in welke handen ieder aandeel verkeert.

Na de dividendbelasting wendde Lejour zich tot de conditionele bronheffing op rente- en royaltybetalingen. Hij achtte het voorstelbaar dat rente- en royaltybetalingen niet zouden worden betrokken in een (conditionele) bronheffing wanneer wordt aangenomen dat de rente een vergoeding vormt voor de verstrekking van een lening en de royalty voor de terbeschikkingstelling van intellectueel eigendom. Daarvan uitgaande lag het volgens hem namelijk voor de hand de betalingen te belasten als inkomen bij de ontvanger. Bij dit (theoretische) uitgangspunt plaatste Lejour een empirische kanttekening: als de rente- en royaltybetalingen geen vergoedingen betreffen maar veeleer worden ingezet ter vermindering van de belastingdruk, dan dient zich juist een argument aan ten gunste van een bronheffing. In dat geval zou de bronheffing namelijk de prikkel verminderen voor arbitrage van groepen van ondernemingen tussen hoogbelastende en laagbelastende jurisdicties. Hij illustreerde dit argument aan de hand van enkele cijfers over de historische toename van royaltybetalingen en recente cijfers over de inkomende en uitgaande kasstromen van bijzondere financiële instellingen. Uit deze cijfers leidde hij af dat een groot deel van de inkomensstromen geen vergoedingen lijken te betreffen voor transacties tussen verschillende partijen. Tegen deze achtergrond zou een bronheffing op dergelijke stromen een praktische grondslag kennen: een eenvoudig uitvoerbare dam opwerpen tegen belastingarbitrage. Op dit punt vroeg Kloprogge¹⁶ welke jurisdictie het meest is aangewezen de bronheffing te introduceren, de bronjurisdictie van de inkomensstroom of de vestigingsjurisdictie van de bijzondere financiële instelling? Lejour antwoordde dat introductie van een bronheffing de meest zuivere benadering zou zijn, maar tekende aan dat dan de vestigingsjurisdictie de inkomensstroom ongemoeid laat zolang de bronjurisdictie geen actie onderneemt.

Tot besluit van zijn bijdrage vestigde Lejour nog de aandacht op de noodzaak voor internationale afstemming van tarieven voor bronstaathellingen. Uit econometrische analyses blijkt namelijk dat uiteenlopende verdragstarieven voor dividend-, rente- en royaltybetalingen daadwerkelijk een prikkel vormen voor het omleiden van deze betalingen, waarbij de omvang van de betalingen toeneemt naarmate het verdragstarief lager is.¹⁷ Internationale afstemming, bijvoorbeeld binnen de EU, zou de omleidingsprikkel wegnemen terwijl alternatieven, zoals het MLI en anti-misbruikbepalingen, de prikkel merendeels ongemoeid laten, aldus Lejour. In dit verband stelde Booij¹⁸ de vraag of verplichte melding van bepaalde fiscale structuren¹⁹ een alternatief instrument zou kunnen vormen tegen het omleiden van dergelijke betalingen. Lejour bekende hierover nog geen gedachten te hebben gevormd, maar hij vermoedde dat verplichte melding niet de onderliggende omleidingsprikkel zou wegnemen.

¹⁶ R.J. Kloprogge is als advocaat en belastingadviseur verbonden aan AKD.

¹⁷ Zie bijvoorbeeld M. van 't Riet en A. Lejour, 'Optimal Tax Routing: Network Analysis of FDI Diversion', CentER Discussion Paper; Vol. 2017-022.

¹⁸ J.A. Booij is als docent belastingrecht verbonden aan de Universiteit Leiden, aan het International Tax Center Leiden en als partner aan Booij Bikkers Advocaten.

¹⁹ Ook wel *mandatory disclosure*, bijvoorbeeld na implementatie van de daartoe strekkende richtlijn 2018/822 van de Raad van 25 mei 2018, PB EU 2018 L 139, p. 1. Het implementatiewetsvoorstel is ingediend op 12 juli 2019.

4. Vleggeert

De laatste debatbijdrage was van Vleggeert²⁰. Hij concentreerde zich op de technische aspecten van bronheffingen. Hoewel momenteel nog geen zicht bestaat op de technische details van het kabinetsvoornemen voor een conditionele bronheffing op rente- en royaltybetalingen,²¹ constateerde hij dat aan het begin van dit jaar de OESO een consultatiedocument heeft gepubliceerd dat (mede) ziet op bronheffingen. Het consultatiedocument betreft de fiscale uitdagingen van een digitaliserende economie en bevat een zogeheten *global anti-base erosion proposal* (het GLOBE-voorstel).²² In zijn bijdrage nam Vleggeert dit GLOBE-voorstel kritisch onder de loep.

Volgens de OESO heeft het GLOBE-voorstel als achtergrond dat de diverse aanbevelingen en actiepunten die het BEPS-project heeft opgeleverd nog geen sluitende oplossing bieden voor het risico dat winst wordt verschoven naar laag- of niet-belastende jurisdicties, zo hield Vleggeert de aanwezigen voor. Dit risico doet zich met name voor bij winsten die worden behaald door het gebruik van immateriële activa, maar ook met concernfinanciering of vergelijkbare functies die plaatsvinden vanuit laag- of niet-belastende jurisdicties.²³ Het GLOBE-voorstel richt zich op een breed spectrum aan activiteiten en kan, aldus Vleggeert, worden gekenschetst als een vorm van “BEPS 2.0”.

Meer in het bijzonder is het GLOBE-voorstel gebaseerd op de gedachte dat een jurisdictie bij mag heffen over winsten tenzij de desbetreffende winst al voldoende is belast in een andere jurisdictie. Dit voorstel valt uiteen in twee regels:

- een grondslagverbredende regel (*income inclusion rule*), die winst van een buitenlandse vaste inrichting of groepsvennootschap zou belasten in handen van het hoofdhuis of de aandeelhouder, als de winst is onderworpen aan een lage effectieve belastingdruk in de bron- of vestigingsstaat;²⁴ en
- een heffing op grondslaguithollende betalingen (*tax on base eroding payments*), die aftrek van of verdragsvoordelen voor bepaalde betalingen weigert, tenzij de betaling is onderworpen aan een bepaalde effectieve belastingdruk.²⁵

Vleggeert benadrukte dat, anders dan de titel van het consultatiedocument wellicht doet vermoeden, beide regels niet beperkt zijn tot digitale ondernemingen. Het GLOBE-voorstel richt zich op de resterende vormen van winstverschuiving en beide regels beogen erin te voorzien dat multinationale ondernemingen belasting betalen naar een minimale effectieve druk, aldus de OESO in het consultatiedocument.²⁶

Vervolgens besprak Vleggeert, met de blik gericht op bronstaatheffingen, de details van de voorgestelde heffing op grondslaguithollende betalingen. Deze heffing omvat een nationaal en een

²⁰ J. Vleggeert is universitair hoofddocent belastingrecht aan de Universiteit Leiden.

²¹ Het daartoe strekkende wetsvoorstel wordt verwacht op de derde dinsdag van september. Zie *Kamerstukken // 2018-2019*, 25 087, nr. 236, p. 31.

²² OESO, ‘Addressing the Tax Challenges of the Digitalisation of the Economy’ (Public Consultation Document), beschikbaar via: <https://www.oecd.org/tax/beps/public-consultation-document-addressing-the-tax-challenges-of-the-digitalisation-of-the-economy.pdf>.

²³ In de literatuur is al eens een aanzet gedaan dit specifieke risico te adresseren middels een conditionele bronheffing op rente- en royaltybetalingen door een groepsmaatschappij in een hoogbelastende jurisdictie aan een groepsmaatschappij in een laagbelastende jurisdictie. Zie J. Vleggeert en H. Vording, ‘Naar een bronbelasting op rente en royalty’s: een stap verder dan het regeerakkoord’, *WFR* 2018/3.

²⁴ OESO, ‘Addressing the Tax Challenges of the Digitalisation of the Economy’ (Public Consultation Document), paragrafen 96-100.

²⁵ *Ibid.*, paragrafen 101-108.

²⁶ *Ibid.*, paragraaf 91.

internationaal element. Het nationale element komt neer op een aftrekuitsluiting voor betalingen die worden gedaan (i) aan een verbonden partij en (ii) niet zijn belast naar een minimale effectieve druk. Hierbij valt te denken aan rente- en royaltybetalingen, maar het voorstel is breder, zo herhaalde Vleggeert. Ook wees hij de aanwezigen erop dat de heffing aanknoopt bij de effectieve belastingdruk en niet bij het nominale tarief. Tevens wordt uitgegaan van een lage(re) verbondenheidsdrempel, namelijk vanaf een belang van 25% of meer. Het internationale element is een onderworpenheidsvereiste dat verdragsvoordelen, zoals een gemitigeerd verdragstarief voor rente en royalty's, niet zou toekennen tenzij de corresponderende ontvangst wordt belast naar een bepaalde effectieve belastingdruk in de woonstaat.

Vleggeert besloot zijn bijdrage met enkele stellingen, die – zo hoopte hij – de aansluitende discussie zouden prikkelen. Hierbij werkte hij een alternatief GLOBE-voorstel voor specifiek rente- en royaltybetalingen bondig uit. Zo zag hij een conditionele bronheffing op dergelijke betalingen aan gelieerde lichamen als nuttige aanvulling op de aanbevelingen en actiepunten van “BEPS 1.0”, mits de bronheffing zou aanknopen bij een effectieve belastingdruk van, bijvoorbeeld, 15% over de rente en royalty's en een vergelijkbaar onderworpenheidsvereiste zou worden toegevoegd aan zowel bestaande belastingverdragen als de rente- en royaltyrichtlijn en eventuele substance bij de ontvanger niet van belang zou zijn. Voor dit alternatieve voorstel noemde Vleggeert als voordelen dat het zich nog steeds richt tegen resterende vormen van winstverschuiving (zij het in beperktere mate dan het GLOBE-voorstel van de OESO) en de effectieve belastingdruk als bodem de voortgaande fiscale concurrentie tussen jurisdicties beperkt. Wel voegde hij hieraan onmiddellijk toe dat het alternatieve voorstel nader moet worden onderzocht vanuit het perspectief van het Unierecht.

5. Discussie

Als start van de discussie richtte Heithuis²⁷ een vraag tot Vleggeert over diens alternatieve GLOBE-voorstel. Aannemende dat een specifieke aftrekuitsluiting voor – kort gezegd – onvoldoende belaste rente- en royaltybetalingen kwetsbaar is met het oog op het Unierecht, vroeg hij of een algemene aftrekuitsluiting voor dergelijke betalingen robuuster zou zijn vanuit dat oogpunt. Hierbij dacht hij aan een bepaling, zoals artikel 10a Wet Vpb 1969, die zich keert tegen rente- en royaltybetalingen tussen verbonden lichamen zodra een voldoende compenserende heffing ontbreekt. Het voorbeeld sprak Vleggeert aan, maar hij vermoedde dat ook een dergelijke algemene aftrekuitsluiting moeizaam te verenigen zou zijn met de rechtspraak van het Hof van Justitie.

Hierop vroeg Witpeerd²⁸ hoe de effectieve belastingdruk moet worden bepaald voor toepassing van de conditionele bronheffing. Volgens Vleggeert maakt het GLOBE-voorstel niet duidelijk hoe de bepaling van deze belastingdruk zou verlopen.²⁹ Hij voegde hieraan toe dat het GLOBE-voorstel meer in algemene zin inspiratie lijkt te ontleenen aan aspecten van de heffing waarin het Amerikaanse federale belastingrecht voorziet ter zake van laagbelaste winsten uit immateriële activa (*Global Intangible Low-Taxed Income*, ofwel GILTI). Vleggeert sloot niet uit dat het GLOBE-voorstel ook op het punt van de effectieve belastingdruk aansluiting zou zoeken bij GILTI. Hoewel aansluiting bij het nominale tarief de eenvoudige en praktische uitvoering zou vergroten, meende Vleggeert dat een

²⁷ E.J.W. Heithuis is hoogleraar fiscale economie aan de Universiteit van Amsterdam en als wetenschappelijk adviseur verbonden aan BDO Belastingadviseurs.

²⁸ F.M. Witpeerd is verbonden aan het Wetenschappelijk Bureau van de Hoge Raad der Nederlanden.

²⁹ Het consultatiedocument noemt de bepaling van de effectieve belastingdruk als één van kwesties die nader onderzoek vergen. Zie OESO, ‘Addressing the Tax Challenges of the Digitalisation of the Economy’ (Public Consultation Document), paragraaf 100.

conditionele bronheffing niet onuitvoerbaar zou worden door aansluiting bij de effectieve belastingdruk, gelet op het gebruik van een vergelijkbare toets in, bijvoorbeeld, artikel 10a en artikel 13 Wet Vpb 1969.

Vervolgens stelde Dekker³⁰ de vraag in hoeverre het GLOBE-voorstel kan worden gekarakteriseerd als een middel dat de zichtbare symptomen van winstverschuiving en grondslaguitholling bestrijdt, maar niet de onderliggende prikkels daarvoor. Dit is een verwijt, zo riep zij in herinnering, dat ook wel is geuit over BEPS 1.0. In dit verband refereerde Vleggeert aan De Wilde en diens pleidooi voor een stelsel van belastingheffing over winsten dat is gebaseerd op het bestemmingsbeginsel (zogenoemde *destination-based taxation*). De Wilde vulde aan dat in het traditionele stelsel dat is gegrond op het oorsprongbeginsel, enige vorm van minimumheffing onvermijdelijk is op de lange termijn. Immers, zo merkte hij op, naarmate jurisdicties in toenemende mate onderling concurreren met een gunstig fiscaal investeringsklimaat voor multinationale ondernemingen, wordt de verdeling van de heffingsgrondslag tussen investeringsjurisdicties steeds kwetsbaarder. Een minimumheffing vormt dan een compromis in de uitruil tussen fiscale soevereiniteit en concurrentie. Zo de heffingsgrondslag zou worden verdeeld over markjurisdicties, zo vervolgde De Wilde, dan zou een vergelijkbare uitruil juist kunnen worden vermeden.³¹

Tot besluit van de discussie wierp Heithuis nog de interessante vraag op of de invoering van een brede serie aan bronheffingen, die bevrijdend zouden werken bij aanwezigheid van voldoende compenserende heffing, zou kunnen dienen ter vervanging van de huidige vennootschapsbelasting. Hierover merkte De Wilde op dat een overgang van heffing van vennootschapsbelasting naar die van bronheffing zou neerkomen op een stap uit de richting van het draagkrachtbeginsel. Daaraan voegde Lejour toe dat dan voor ondernemingen een prikkel zou ontstaan voor het inhouden van behaalde winsten en wellicht zelfs voor 'grondslaguitholling' door een groter bedrag te presenteren als ingehouden of behaalde winst. Zouden meerdere jurisdicties bronheffingen invoeren onder gelijktijdige afschaffing van de vennootschapsbelasting, dan zag hij nog een prikkel ontstaan om onderling te concurreren op (het tarief van) de bronheffingen.

6. Afsluiting

Essers hernam het woord ter afsluiting. Hij bedankte de *debaters* De Wilde, Lejour en Vleggeert voor hun bijdragen, de aanwezigen voor hun inbreng tijdens de discussie en nodigde allen uit voor de borrel.

³⁰ F.E. Dekker is verbonden aan het Wetenschappelijk Bureau van de Hoge Raad der Nederlanden.

³¹ Zie hierover uitgebreider M.F. de Wilde, *'Sharing the Pie'; Taxing multinationals in a global market*, Amsterdam: IBFD 2017, hoofdstuk 6, onder meer met aanvulling van de voorwaarde dat intra-concerntransacties worden geëlimineerd dan wel gedefiscaliseerd.